

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU**

**LIMBA ȘI LITERATURA CEHĂ MATERNĂ, LIMBA ȘI
LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU
COPII, METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR ÎN
LIMBA CEHĂ MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII
ACTIVITĂȚILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR**

**EDUCATOARE/INSTITUTORI/PROFESORI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREȘCOLAR
(ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR ÎN LIMBA CEHĂ MATERNĂ)**

**București
2020**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa se adresează educatoarelor, institutorilor și profesorilor din învățământul preșcolar, care s-au înscris și vor susține examenul de definitivare în învățământ.

În elaborarea programei s-au avut în vedere următoarele principii:

- principiul continuității formării inițiale, realizat prin evoluție în carieră și dezvoltare profesională;
- principiul coerenței modular-tematice a programei, asigurat prin articularea proiectării ei, prin modul de elaborare a competențelor generale și specifice, prin modul de selectare a conținuturilor ce vor face obiectul evaluărilor vizate, prin diversitatea formelor și a strategiilor evaluative sugerate pentru a fi utilizate în contextul acestor examinări;
- principiul adecvării și armonizării finalităților și a conținuturilor învățământului primar românesc cu direcțiile și spiritul schimbărilor din societate;
- principiul optimizării și inovării activității în învățământul preșcolar, prin asimilarea celor mai noi achiziții din științele educației și din științele conexe.

Programa pentru Examenul național de definitivare în învățământ a educatoarelor, institutorilor și profesorilor din învățământul preșcolar cu predare în limba cehă maternă vizează competențe abordabile din perspectiva dimensiunii cognitive, procedural-aplicative și atitudinale și propune o tematică ce corespunde tendințelor în evoluția disciplinelor.

Structura programei este următoarea:

- Notă de prezentare
- Competențele specifice a educatoarelor, institutorilor și profesorilor din învățământul preșcolar cu predare în limba maternă cehă;
- Tematica programei în următoarea ordine a disciplinelor:
 1. Limba și literatura cehă maternă,
 2. Metodica predării activităților în limba cehă maternă în învățământul preșcolar;
 3. Limba și literatura română și universală pentru copii;
 4. Metodica predării activităților în limba română în învățământul preșcolar.
- Repere bibliografice.

COMPETENȚELE PROFESIONALE¹ ALE CADRULUI DIDACTIC (EDUCATOARE/INSTITUTOR/PROFESOR PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR)

• Proiectarea activităților educaționale

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște, decodifică, identifică elemente de curriculum (modele de proiectare curriculară, tipologia activităților și strategiilor didactice etc.) în activitatea instructiv-educativă în grădinița de copii - Utilizează un limbaj psihopedagogic științific. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identifică nevoile de învățare ale preșcolarilor și stabilește obiective educaționale informative și formative în funcție de particularitățile de grup și individuale 	<ul style="list-style-type: none"> - Își asumă modul de organizare a unui demers didactic

• Conducerea și monitorizarea procesului de instruire

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște în mod elementar modul de organizare și conducere a activităților instructiv-educative. 	<ul style="list-style-type: none"> - Asigură adecvarea strategiilor de instruire la caracteristicile individuale și de grup ale preșcolarilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Se adaptează flexibil la condițiile curriculare concrete.

• Evaluarea activităților educaționale

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște funcțiile evaluării precum și unele metode și instrumente de evaluare specifice învățământului preșcolar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborează probe și instrumente de evaluare simple. 	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestă disponibilitate de îmbunătățire a instrumentarului de evaluare folosit.

• Integrarea și utilizarea TIC în educație

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște terminologia specifică TIC și înțelege rolul interacțiunii dintre preșcolar – computer 	<ul style="list-style-type: none"> - Identifică unele activități sau secvențe de activitate care pot fi realizate cu ajutorul TIC 	<ul style="list-style-type: none"> - Proiectează, în condiții de autonomie restrânsă, unele secvențe de învățare care presupun utilizarea TIC

• Cunoașterea, consilierea și tratarea diferențiată a preșcolarilor

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște unele metode și tehnici de consiliere și tratare diferențiată a copiilor preșcolari 	<ul style="list-style-type: none"> - Reflectează asupra consecințelor ce decurg din aplicarea diferitelor metode și tehnici de consiliere și de tratare diferențiată a copiilor preșcolari 	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestă deschidere pentru a experimenta noi metode și tehnici de cunoaștere și consiliere a preșcolarilor

• Managementul grupei de preșcolari

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
------------	-----------	-----------

¹ Kitul mentorului de inserție profesională, Proiect POSDRU De la debut la succes, ID 36525, București, 2013

- Cunoaște diferite teorii cu privire la asigurarea managementului grupei de preșcolari	- Creează un mediu ambiant plăcut pentru grupa de preșcolari care i-a fost încredințată - Antrenează copiii în organizarea sălii și a mediului curricular	- Este dispus să accepte sfaturi pentru mai buna organizare a mediului de învățare și a grupei de preșcolari
---	--	--

● **Dezvoltarea instituțională a unității de învățământ preșcolar și dezvoltarea de parteneriate grădiniță - comunitate**

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
- Cunoaște unele instituții din comunitatea locală care se află în legătură cu unitatea de învățământ preșcolar	- Realizează un schimb minimal de informații, prin diferite canale de comunicare, cu diferiți parteneri educaționali	- Se implică în stabilirea unor legături între grădiniță și comunitatea locală

● **Managementul carierei și al dezvoltării personale**

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
- Cunoaște și înțelege cu obiectivitate nivelul propriei pregătiri profesionale	- Își elaborează proiecte de dezvoltare personală și profesională	- Manifestă o conduită (auto)reflexivă asupra activităților profesionale și personale

● **Cercetare educațională aplicativă**

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
- Cunoaște unele modele de elaborare a design-ului unei cercetări educaționale	- Elaborează micro-proiecte de cercetare educațională în condiții de asistență și consiliere metodologică	- Manifestă o atitudine favorabilă față de cercetarea educațională

1. TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE SPECIALITATE LIMBĂ ȘI LITERATURĂ CEHĂ MATERNĂ

I. LIMBA CEHĂ

Fonetică și fonologie

- Legile fundamentale ale foneticii limbii cehe.
- Relația dintre forma orală și forma scrisă.
- Formarea vocalelor și consoanelor cehe.
- Abateri de la pronunția diferitelor vocale cehe.
- Consoane cehe speciale: ř, ch, ď, ť, ň.

Morfologie

- Substantivul, categorii lexicale, gramaticale, morfologice. Declinarea substantivelor limbii cehe. Formele cazuale și evoluțiile lor contemporane.
- Adjectivul, categorii lexicale și gramaticale. Adjective determinate și nedeterminate. Grade de comparație.
- Pronumele și categoriile de pronume în limba cehă.
- Numeralul, flexiunea și categorii de numere.
- Verbul. Moduri și timpuri verbale. Aspectul verbal.
- Adverbe, clasificare și comparație.
- Prepoziții, interjecții, conjuncții și particule.

Punctuație și ortografie

- Principii care stau la baza ortografiei. Norme ortografice și norme ortoepice.
- Semnele de punctuație și de ortografie. Funcționalitatea semnelor de punctuație și a semnelor ortografice.
- Scrierea cu majusculă. Abrevierile.

Sintaxa

- Sintaxa propoziției și a frazei. Părțile principale și secundare de propoziție.

II. LITERATURA CEHĂ, LITERATURA PENTRU COPII

● *Noțiuni de teorie literară*

- Noțiunea de opera literară: limbajul poetic, imaginea poetică, subiectul, compoziția, personajul.
- Noțiuni de metrică și prozodie necesare analizei textelor poetice în ciclul primar.

● *Genurile literare.*

● *Principalele specii literare.*

● *Literatura cehă pentru copii*

- **Josef Lada** – *Kocour Mikeš, Bubáci a hastrmani, Nezbedné pohádky, Josef Lada dětem, Řikadla, Velká kniha českých říkadel.*
- **Božena Němcová** – *O Popelce, Princ Bajaja, Čert a Káča, O Perníkové chaloupce, O princezně se zlatou hvězdou, Chytrá horákyně, O Smolíčkovi, O kohoutkovi a slepičce, O zlatém kolovrátku, O hloupém Honzovi.*
- **František Hrubín** – *Smolíček a jeskýnky, Slabikář po mámě, Pohádka o Květušce, Perníková chaloupka. Červená Karkulka.*
- **Karel Jaromír Erben** – *Hrnečku, vař! Pták Ohnivák a liška Ryška, Otesánek, Sněhurka, Rozum a štěstí, Obuchu, hýbej se! O třech přadlenách.*
- **Ondřej Sekora** – *Ferda Mravenec, Trampoty brouka Pytlíka, Sedm pohádek.*
- **Jiří Žáček** – *Hádanky a luštěniny, Kdo nevěří, ať tam běží.*
- **Eduard Petiška** – *O jablonce, O dětech a zvířátkách, Pohádkový dědeček, Jak krtek ke kalhotkám přišel, Krtek a autíčko.*
- **Karel Čapek** – *Devatero pohádek, Měl jsem psa a kočku.*

Bibliografie

1. Československá akademie věd, *Mluvnice češtiny, I – III*, Praha, Academia., 1986/87.
2. Kolektiv autorů, *Příruční mluvnice češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 1996.
3. ČSAV, *Pravidla českého pravopisu*, Praha, Nakl. ČSAV, 1975.
4. Miroslav Grepl, Petr Karlík, *Skladba spisovné češtiny*, Praha, Nakl. SPN, 1986.
5. Vladimír Smilauer, *Novočeské tvoření slov*, Praha, SPN, 1971.
6. ČSAV, *Dějiny české literatury, I-III*, Praha, Nakl. ČSAV, 1959-1961.
7. Lubor Machala, Eduard Petrů a kolektiv, *Panorama české literatury (Literární dějiny od počátku do současnosti)*, Olomouc, Nakl. Rubico, 1994.
8. Jan Lehár, Alexander Stich, Jaroslava Janáčková, Jiří Holý, *Česká literatura od počátku k dnešku*, Praha, nakl. Lidové noviny, 1998.
9. Tiberiu Pleter, *Výbor z moderní české literatury*, București, EDP, 1992.

2. TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR ÎN LIMBA CEHĂ MATERNĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR;

- Abordarea textului literar destinat copiilor de vârstă preșcolară (ghidarea copiilor preșcolari spre receptarea și înțelegerea adecvată a textului literar specific);
- didactica textului literar epic și a textului dramatic, precum și didactica poeziei.
- Abordarea textului nonliterar (științific, publicistic, publicitar) din perspectiva caracteristicilor stilurilor funcționale și a funcțiilor comunicării;
- Rolul educatoarei în conturarea unor modele de exprimare și a unor atitudini care facilitează comunicarea;
- Soluții de prevenire și depășire a blocajelor în comunicare (tehnici de ascultare activă, învățare prin cooperare, tehnici nonverbale și de exprimare a sentimentelor etc.);
- Tipuri de întrebări și adecvarea acestora la tema abordată;
- Abordarea limbajelor diferitelor arte / științe din perspectiva codurilor specifice ale acestora (muzică, pictură, sculptură, cinematografie / fotografie, astrologie, geografie, heraldică etc.).
- Strategii de învățare și exersare a ascultării active la preșcolari;
- Strategii de învățare și exersare a alcătuirii diverselor tipuri de discurs oral în perioada preșcolarității (povestirea, rezumatul, caracterizarea, dialogul, monologul, rimele, interviul).

Bibliografie

1. Jaromíra Šindelářová – Svatava Škodová, *Čeština jako cílový jazyk*, Praha, 2013.
2. Jana Langhamerová, *Aktivizující metody výuky na prvním stupni základní školy*, Brno, 2007.
3. Milan Polák, *Didaktika českého jazyka*, SPN, Praha, 2010.
4. Čechová M. a kol., *Čeština a její vyučování. Metodika českého jazyka*, SPN, Praha, 1998.
5. Kostečka J., *Do světa češtiny jinak*, Jinočany, H+H, 1993.

3. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

I. LIMBA ROMÂNĂ

Fonetică și vocabular

- Nivelul fonetic. Pronunțarea corectă a cuvintelor.
- Vocale. Semivocale. Consoane. Diftong. Triftong. Hiat.
- Despărțirea cuvintelor în silabe.
- Omografe, omofone. Accentul.
- Derivarea. Cuvântul de bază. Rădăcină. Sufixe diminutive și augmentative.
- Arhaisme. Regionalisme. Neologisme. Împrumuturile (din/în limba română în/din limba maternă; alte împrumuturi)
- Paronimele frecvente. Pleonasmul.

Părți de vorbire – părți de propoziție (funcții sintactice)

- Exprimarea unei acțiuni, stări și existențe Verbul în propoziție.
- Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională). Substantivul în propoziție.
- Exprimarea însușirilor. Adjectivul în propoziție. Forme ale superlativului.
- Pronumele în propoziție.
- Numeralul. Exprimarea cantității și a ordinii.
- Adverbul în propoziție.
- Interjecția. Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură.

Propoziția

- Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjuncția și prepoziția)
- Propoziția principală/propoziția secundară.

Fraza

- Propoziția regentă/elementul regent.

II. LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

- Literatură pentru copii. Definiții. Caracteristici.
- Principalele genuri și specii literare, accesibile școlarilor mici:

1. Creația populară

- Folclorul copiilor (cântece formulă, recitative, numărători)
- Colinde, proverbe, zicători, ghicitori
- Basme populare culese și prelucrate de Petre Ispirescu: *Greuceanu*, *Prâslea cel Voinic și merele de aur*

2. Creația cultă

a. Genul liric:

- **poeziile copilăriei** (Ana Blandiana, *Întâmplări din grădina mea*; Passionaria Stoicescu, *Jocuri-poezii despre ce poți fi*)
- **poezia despre natură și viețuitoare** (Mihai Eminescu, *Somnoroase păsărele*; Elena Farago, *Cățelușul șchiop*).

b. Genul epic

- **în versuri:**
 - **fabula** (Alec Donici, *Musca la arat*; Jean de La Fontaine, *Greierele și furnica*)
 - **balada** (George Topîrceanu, *Balada unui greier mic*)
- **în proză:**
 - **schița** (I.L. Caragiale, *D-l Goe, Vizită*)
 - **povestirea** (Emil Gârleanu, *Fricosul*; Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)
 - **legenda** (Călin Gruia, *Povestea florii-soarelui*)
 - **basmul cult** (Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Palatul de cleștar*; Ioan Slavici, *Zâna zorilor*; Hans Christian Andersen, *Răpușca cea urâtă*)

BIBLIOGRAFIE

I. Limba română

1. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită (2005), Editura Univers Enciclopedic, București
2. Gheorghe, M., (2009), *Limba română. Probleme teoretice și aplicații*, Editura Universității Transilvania din Brașov
3. Golopenția S., (2017), *Acțiune, interacțiune, identitate, studii de pragmatică lingvistică*, Editura Academiei Române (cap. Româna globală)
4. Pană-Dindelegan, G. (coord.), (2019), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București
5. <https://www.eursc.eu/Syllabuses/2015-01-D-45-ro-2.pdf>
6. <https://www.observatoireplurilinguisme.eu/ro/>

II. Literatura română și universală pentru copii

1. Balazs, L., (2003), *Folclor. Noțiuni generale de folclor și poetică populară*, Editura Scientia, Cluj-Napoca
2. Călinescu, G., (2003), *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Semne, București
3. Ciopraga, Constantin, (1997), *Personalitatea literaturii române*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Institutul European, Iași
4. Norel, M., (2012), *Literatură română și literatură pentru copii*, (<https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-transilvania-din-brasov/english-literature/note-de-curs/literatura-romana-pt-copii-m-norel/4986179/>)
5. *** *Limba Română*, revistă de știință și cultură, Chișinău (www.limbaromana.md)
6. *** Curriculum pentru educația timpurie (în vigoare)
7. www.encyclopediavirtuala.ro
8. <http://ro.literaryframework.eu/>
9. www.romanianvoice.com/poezii/
10. www.cartiaudio.eu
11. www.biblior.net

4. METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR DE LIMBĂ ROMÂNĂ ÎN GRĂDINIȚELE DE COPII CU PREDARE ÎN LIMBILE MINORITĂȚILOR

TEMATICA

- Clasificarea și structura activităților de joc didactic. Metodica desfășurării lor.
- Povestirile copiilor (repovestirile și povestirile create de copii). Metodica desfășurării lor.
- Memorizările. Clasificare. Structură. Metodica desfășurării lor.
- Structura activității de lectură după imagini. Valori formative.
- Convorbirea. Tematică. Structură. Metodica desfășurării lor.
- Jocuri de creație, cu subiecte din povești și basme. Valori formative.

BIBLIOGRAFIE

1. Brate, Rodica, (2014) *Limba și literatura română/universală pentru copii. Metodica predării limbii române: definitivat, gradul II: învățători, institutori, profesori (în limbile minorităților)*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu
2. Bogart, C., Delmarle, S., Preda, V. (2012), *Formarea competențelor în grădiniță: o altă perspectivă asupra timpului școlar*, Editura Aramis Print, București
3. Brănișteanu R., Chira E., (2011), *Paradigme ale integrării curriculare în grădiniță*, Editura Delta Cart Educațional, Pitești

4. Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O. (2014). *Piramida cunoașterii. Repere metodice în aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Diamant, Pitești
5. Ionescu, M. (coord.) (2010). *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Editura Vanemonde, București
6. Norel, M., Bota, O., A. (2013). *Didactica domeniului experiențial limbă și comunicare*, Cluj-Napoca, Asociația de Științe Cognitive din România
7. Păiș-Lăzărescu, M., Tudor, S. L., Stan, M. M. (2015). *Mentorat în didactica învățământului preșcolar și primar*, Editura Sitech, Craiova
8. Preda, V., Breben, S., Gongea, E., Mitrulescu, V. (2009). *Învățarea bazată pe proiecte. Auxiliar didactic pentru aplicarea noului curriculum*. Editura Arves, Craiova
9. Vărășmaș, E. (2014). *Educația timpurie*. Editura Arlequin, București
10. *** *Curriculum pentru educația timpurie* (în vigoare)
11. <http://educatiaincontinua.edu.ro/repere-metodologice.html>